



ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
«ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΑΡΧΕΙΑ, ΜΟΥΣΕΙΑ»

Νέα μοντέλα έκδοσης και διάθεσης του επιστημονικού περιεχομένου με έμφαση στα ακαδημαϊκά συγγράμματα

Σταυρούλα Χριστάκη

Επιβλέπων Καθηγητής: Δημήτριος Κουής

Περιεχόμενα

- ▶ Ανοικτή Πρόσβαση και Εκπαιδευτικά Συγγράμματα (Βιβλιογραφική επισκόπηση)
- ▶ Στρατηγικές διανομής συγγραμμάτων διεθνώς και σενάρια αξιοποίησης στην Ελληνική αγορά
- ▶ Συμπεράσματα και μελλοντικές προεκτάσεις

Στόχος – Ερευνητικά ερωτήματα

- ▶ Μελέτη καινοτόμων μοντέλων διάθεσης ακαδημαϊκών συγγραμμάτων διεθνώς
- ▶ Είναι εφικτή η εξοικονόμηση κόστους στο υπάρχον σύστημα διανομής στην Ελλάδα, εφαρμόζοντας εναλλακτικές μεικτές στρατηγικές διανομής;
 - ▶ έρευνα αγοράς σε διεθνή βιβλιοπωλεία
 - ▶ δημιουργία πολλαπλών μοντέλων διάθεσης συγγραμμάτων
 - ▶ εφαρμογή διαφορετικών στρατηγικών διάθεσης / ανάλυση αποτελεσμάτων

Ανοικτή Πρόσβαση και Εκπαιδευτικά Συγγράμματα (Βιβλιογραφική επισκόπηση)

Ανοικτή Πρόσβαση – Ανοικτή Εκπαίδευση

- ▶ Κίνημα Ανοικτής Πρόσβασης → αυξανόμενο ενδιαφέρον σε ακαδημαϊκό ερευνητικό και επιστημονικό χώρο
- ▶ Φλέγον ζήτημα τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών → άδειες Creative Commons
- ▶ Ανοικτή Εκπαίδευση → προώθηση Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων (ΑΕΠ), ανοικτές πρακτικές διδασκαλίας και μάθησης
- ▶ Εγείρονται ζητήματα ποιότητας των ΑΕΠ, προσδιορισμού των κατάλληλων πόρων και του κατάλληλου πλαισίου για κάθε Ίδρυμα

Ανοικτοί Εκπαιδευτικοί Πόροι (ΑΕΠ)

- ▶ Το κίνημα των Ανοικτών Εκπαιδευτικών Πόρων ξεκίνησε το 2001 όταν τα ιδρύματα Hewlett και Mellon χρηματοδότησαν από κοινού την πρωτοβουλία OpenCourseWare του MIT
- ▶ ΑΕΠ → εκπαιδευτικοί, μαθησιακοί και ερευνητικοί πόροι που διανέμονται ελεύθερα
 - ▶ Ειδοποιός διαφορά τα 5R της ανοικτότητας (Retain, Reuse, Revise, Remix, Redistribute)
- ▶ Δύο μεγάλες κατηγορίες ΑΕΠ:
 - ▶ Ανοικτά Συγγράμματα
 - ▶ Ανοικτά Διαδικτυακά Μαθήματα (OpenCourseWare, Open Learning Initiative, Udacity, Coursera)

Ανοικτά Εκπαιδευτικά Συγγράμματα (1)

- ▶ Βασικά εργαλεία για αυξημένη πρόσβαση σε πόρους και μείωση του κόστους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
- ▶ Το κόστος των εγχειριδίων και των μαθημάτων ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 1230 δολάρια ανά φοιτητή στις Ηνωμένες Πολιτείες
- ▶ Η ανάπτυξη ελεύθερα προσβάσιμων συγγραμμάτων αυξήθηκε δραματικά λόγω των δαπανών των εμπορικών εγχειριδίων
- ▶ Η υιοθέτηση ανοικτών συγγραμμάτων και εν γένει ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων απαιτεί ένα υψηλό επίπεδο συμμετοχής από όλους ώστε η υιοθέτηση να καταστεί ένα ισχυρό μέσο για την αντιμετώπιση οικονομικών, πολιτιστικών και πολιτικών αδικιών

Ανοικτά Εκπαιδευτικά Συγγράμματα (2)

- ▶ Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες βρίσκονται σε ιδανική θέση για να πρωτοστατήσουν στο συντονισμό υιοθέτησης ΑΕΠ
- ▶ Οι φοιτητές όσο και οι καθηγητές είναι γενικά θετικοί όσον αφορά στα ανοικτά συγγράμματα και τα θεωρούν συγκρίσιμα σε ποιότητα με τα εμπορικά συγγράμματα
- ▶ Νέα πρότυπα μάθησης → Έντυπο / Ηλεκτρονικό σύγγραμμα
- ▶ Η υιοθέτηση ηλεκτρονικών συγγραμμάτων προϋποθέτει την ενημέρωση των φοιτητών για τα ειδικά χαρακτηριστικά / δυνατότητές τους και τον τρόπο αξιοποίησης κατά την διαδικασία της μάθησης / εκπαίδευσης

Πρωτοβουλίες – Δράσεις δημιουργίας Ανοικτών Συγγραμμάτων

- ▶ Διεθνώς: Milne Open Textbooks (Open SUNY Textbooks), OpenStax, Open Textbook Library, UK Open Textbook Project κ.ά
- ▶ Ελλάδα: Η Δράση «Κάλλιπος» αποτέλεσε την πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια για την εισαγωγή του ηλεκτρονικού, διαδραστικού, πολυμεσικού βιβλίου στην Ανώτατη Εκπαίδευση
- ▶ Το Αποθετήριο «Κάλλιπος» (repository.kallipos.gr) αποτελεί το πρώτο Αποθετήριο ανοικτών ακαδημαϊκών ηλεκτρονικών συγγραμμάτων (open e-textbooks)
 - ▶ Πάνω από πεντακόσια (500) ηλεκτρονικά βιβλία ανοικτής πρόσβασης, 5200 κεφάλαια ηλεκτρονικών βιβλίων και 1000 μαθησιακά αντικείμενα, άμεσα αναζητήσιμα
 - ▶ Μέσα στο έτος 2021 υλοποιείται το νέο Έργο Ανοικτά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα ΚΑΛΛΙΠΟΣ+ το οποίο έχει ως στόχο τη συγγραφή οκτακοσίων (800) νέων ακαδημαϊκών συγγραμμάτων ανοικτής πρόσβασης

Στρατηγικές
διανομής
συγγραμμάτων
διεθνώς και σενάρια
αξιοποίησης στην
Ελληνική αγορά

Διανομή ακαδημαϊκών συγγραμμάτων στην Ελλάδα

- ▶ Υπηρεσία Ευδόξου από το 2010
- ▶ Δωρεάν διανομή έντυπων συγγραμμάτων στους φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανά ακαδημαϊκό έτος
- ▶ Διαδικασία πλήρως αυτοματοποιημένη
- ▶ Αναλαμβάνει αποζημίωση των εκδοτών

Διάθεση συγγραμμάτων στο εξωτερικό

- ▶ Κόστος επιβαρύνει τους φοιτητές
- ▶ Επιλογές μορφής και πρόσβασης
 - ▶ Έντυπο σύγγραμμα
 - ▶ Καινούριο
 - ▶ Μεταχειρισμένο
 - ▶ Δανεισμός
 - ▶ Σκληρό / μαλακό εξώφυλλο, χωρίς βιβλιοδεσία
 - ▶ Ηλεκτρονικό σύγγραμμα
 - ▶ Μόνιμη πρόσβαση
 - ▶ Χρονικά περιορισμένη πρόσβαση

Εκδότες, βιβλιοπωλεία, πλατφόρμες



Διάθεση συγγραμμάτων ανά βιβλιοπωλείο

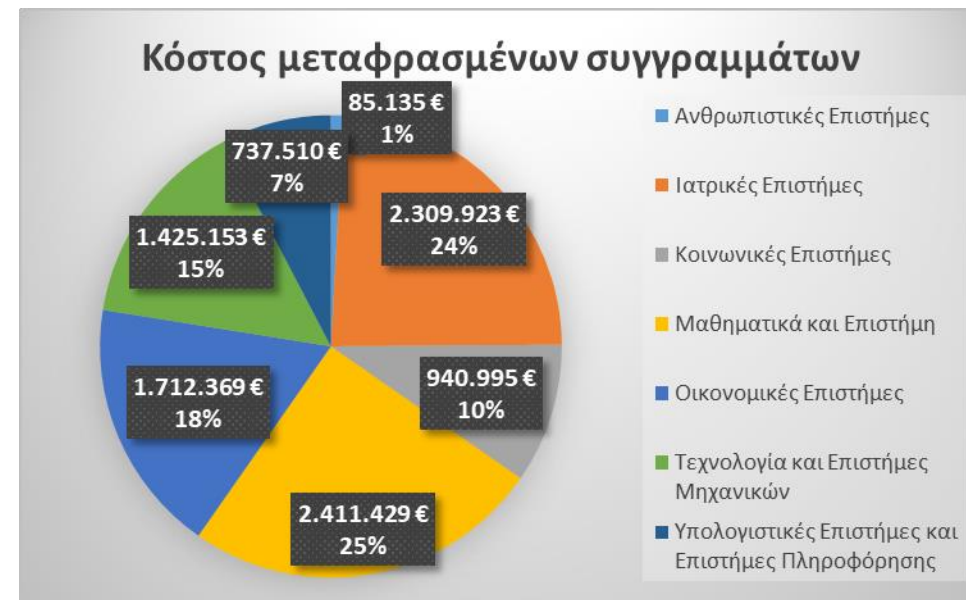
Βιβλιοπωλείο	Αγορά νέου έντυπου	Αγορά ηλεκτρονικού	Αγορά μεταχειρισμένου έντυπου	Δανεισμός έντυπου	Χρονική πρόσβαση σε ηλεκτρονικό
Amazon	✓	✓	✓	✓	✓
Barnes & Noble	✓	✓	✗	✗	✗
Chegg	✓	✓	✓	✓	✓
RedShelf	✗	✓	✗	✗	✓
textbooks.com	✓	✗	✓	✗	✓
VitalSource	✗	✓	✗	✗	✓

Μεθοδολογία έρευνας

1. Επιλογή δείγματος μεταφρασμένων συγγραμμάτων με το μεγαλύτερο συνολικό κόστος για τον Εύδοξο
2. Κατηγοριοποίηση σε 8 θεματικές κατηγορίες
3. Αναζήτηση πρωτότυπων τίτλων σε διεθνή βιβλιοπωλεία και πλατφόρμες σε όλες τις διαθέσιμες μορφές και τρόπους διάθεσης
4. Εκτίμηση κόστους τίτλων για εναλλακτικές μορφές και τρόπους διάθεσης
5. Εξέταση πολυτροπικών στρατηγικών διάθεσης και σύγκριση με κόστος Ευδόξου

Δείγμα συγγραμμάτων

- ▶ 79 μεταφρασμένα μεταξύ των 100 τίτλων με το μεγαλύτερο συνολικό κόστος
- ▶ Συνολικό κόστος: 9,7 εκ. €



Σ. Χριστάκη, Νέα μοντέλα έκδοσης και διάθεσης του επιστημονικού περιεχομένου με έμφαση στα ακαδημαϊκά συγγράμματα
ΠΜΣ: «Διαχείριση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία»

Σύγκριση με λιανική τιμή στην Ελλάδα

- ▶ Το σύστημα κοστολόγησης του Ευδόξου οδηγεί σε σαφώς συμφερότερη τιμή έναντι της λιανικής αγοράς (ενδεικτική τιμή από 1 βιβλιοπωλείο για κάθε τίτλο)

Θεματική κατηγορία	Κόστος Ευδόξου	Κόστος Λιανικής
Ανθρωπιστικές Επιστήμες	57,95 €	58,10 €
Ιατρικές Επιστήμες	64,07 €	109,77 €
Κοινωνικές Επιστήμες	46,07 €	76,04 €
Μαθηματικά και Επιστήμη	61,62 €	103,33 €
Οικονομικές Επιστήμες	55,04 €	98,49 €
Τεχνολογία και Επιστήμες Μηχανικών	65,17 €	90,05 €
Υπολογιστικές Επιστήμες και Επιστήμες Πληροφόρησης	43,89 €	75,39 €

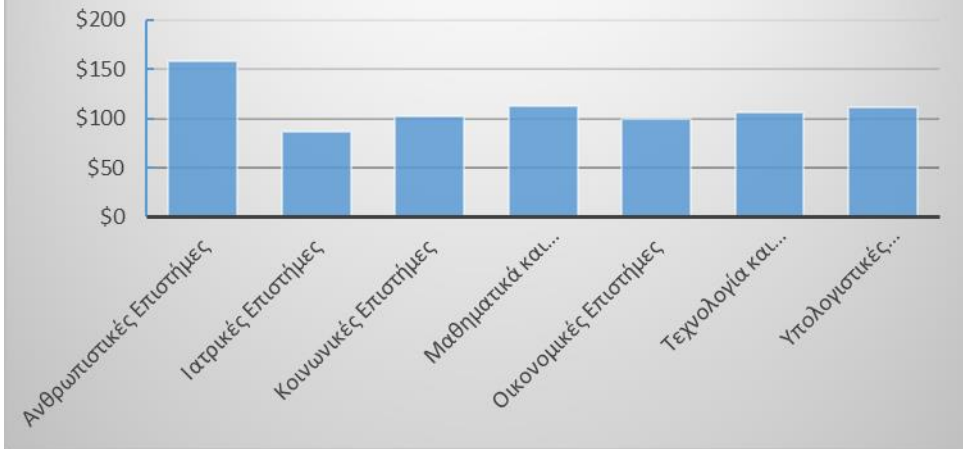
Κόστος νέου έντυπου συγγράμματος στη διεθνή αγορά



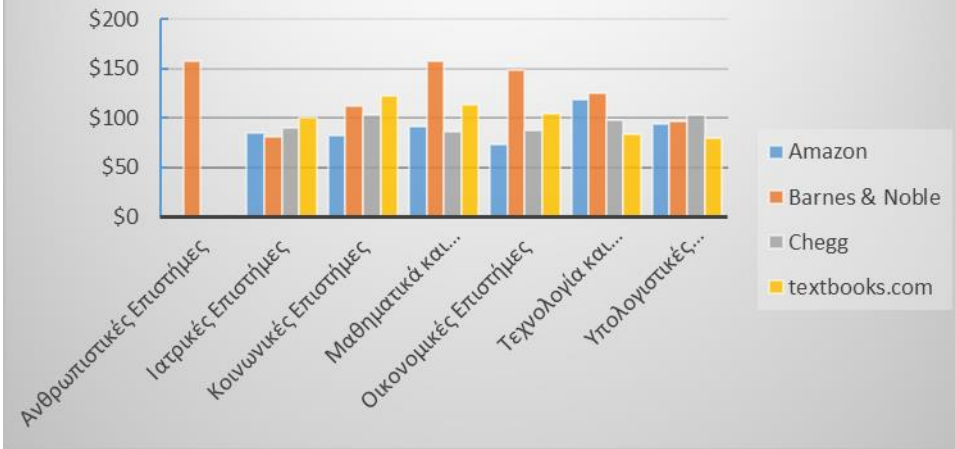
- Πιο ακριβά τα συγγράμματα Οικονομικών Επιστημών (183\$), πιο φτηνά τα συγγράμματα Ιατρικών (120\$) και Υπολογιστικών Επιστημών (122\$)

Κόστος μεταχειρισμένου έντυπου συγγράμματος στη διεθνή αγορά

Μέση τιμή μεταχειρισμένου έντυπου συγγράμματος

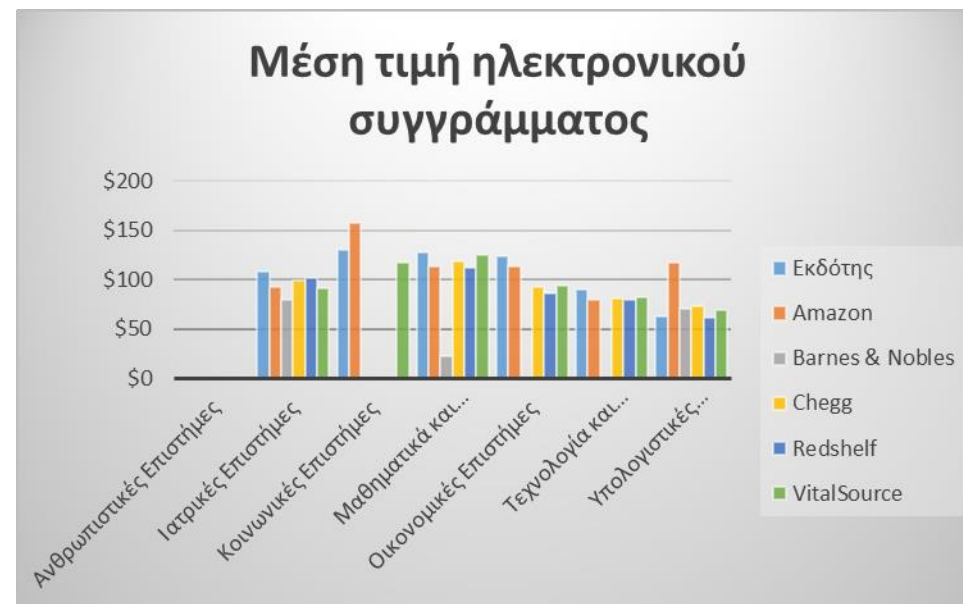
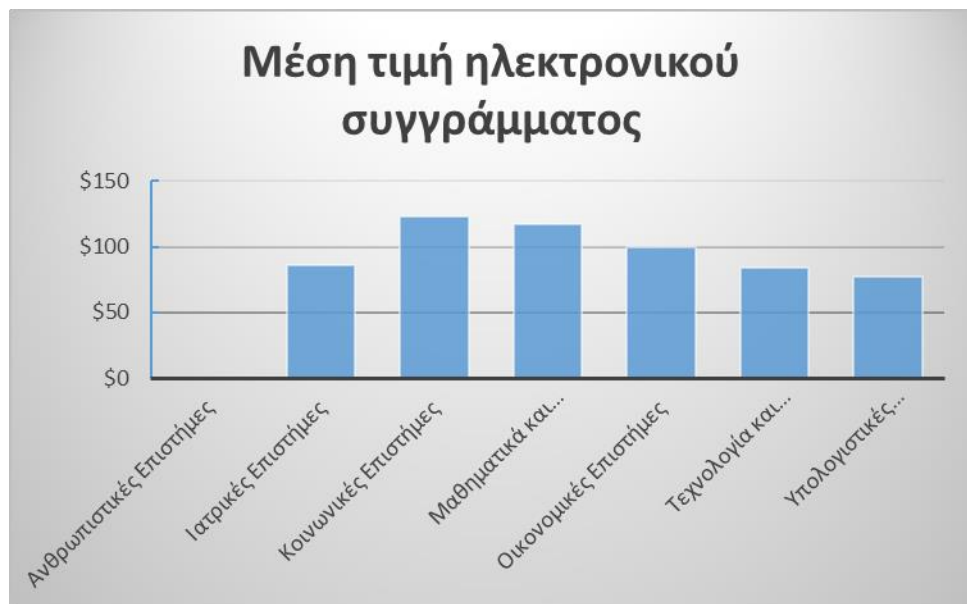


Μέση τιμή μεταχειρισμένου έντυπου συγγράμματος



- ▶ Εξομάλυνση τιμών με πιο ακριβά τα συγγράμματα Μαθηματικών (112\$) και Υπολογιστικών Επιστημών (110\$) και πιο φτηνά τα συγγράμματα Ιατρικών Επιστημών (87\$)

Κόστος ηλεκτρονικού συγγράμματος στη διεθνή αγορά



- ▶ Χαμηλότερες τιμές σε σχέση με τα αντίστοιχα έντυπα
- ▶ Πιο ακριβά τα συγγράμματα Κοινωνικών Επιστημών (123\$), πιο φτηνά τα συγγράμματα Υπολογιστικών Επιστημών (77\$)

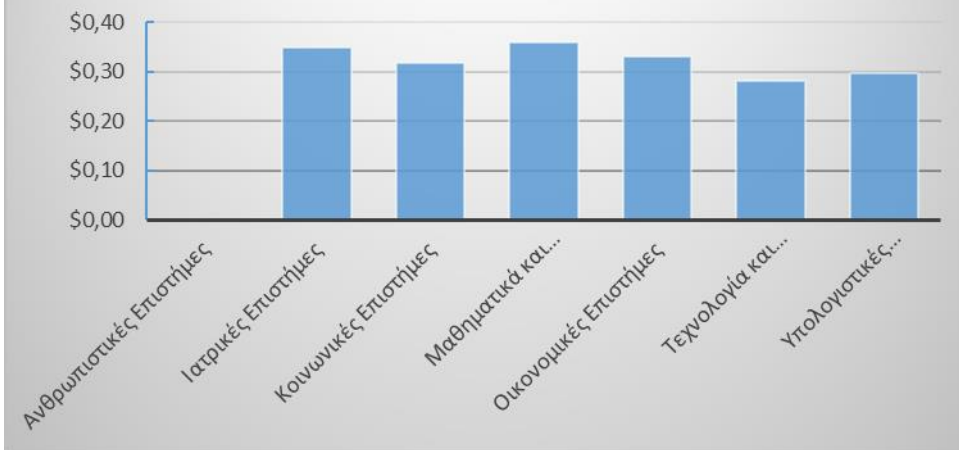
Κόστος δανεισμού έντυπου συγγράμματος στη διεθνή αγορά



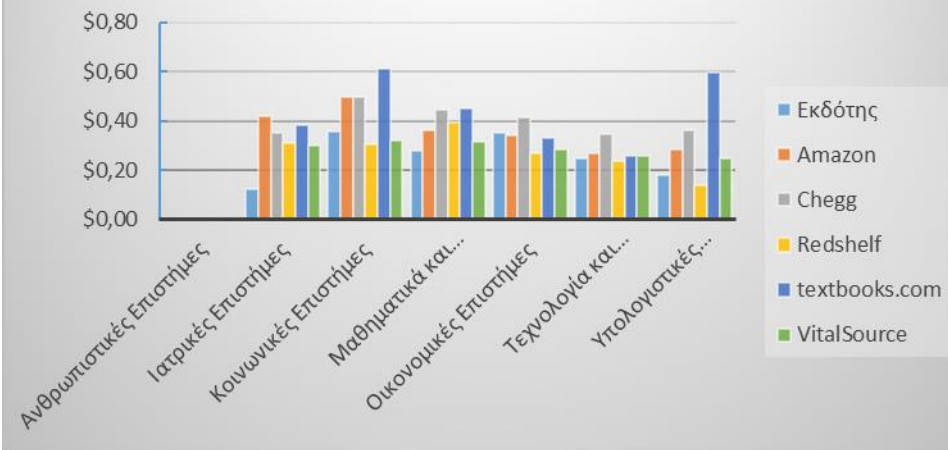
- Πιο ακριβά τα συγγράμματα Υπολογιστικών Επιστημών (0,48\$ / ημέρα), πιο φτηνά τα συγγράμματα Ανθρωπιστικών (0,28\$ / ημέρα) και Ιατρικών Επιστημών (0,3\$ / ημέρα)

Κόστος χρονικά περιορισμένης πρόσβασης σε ηλεκτρονικό σύγγραμμα στη διεθνή αγορά

Μέση τιμή ανά ημέρα πρόσβασης ηλεκτρονικού συγγράμματος



Μέση τιμή ανά ημέρα πρόσβασης ηλεκτρονικού συγγράμματος



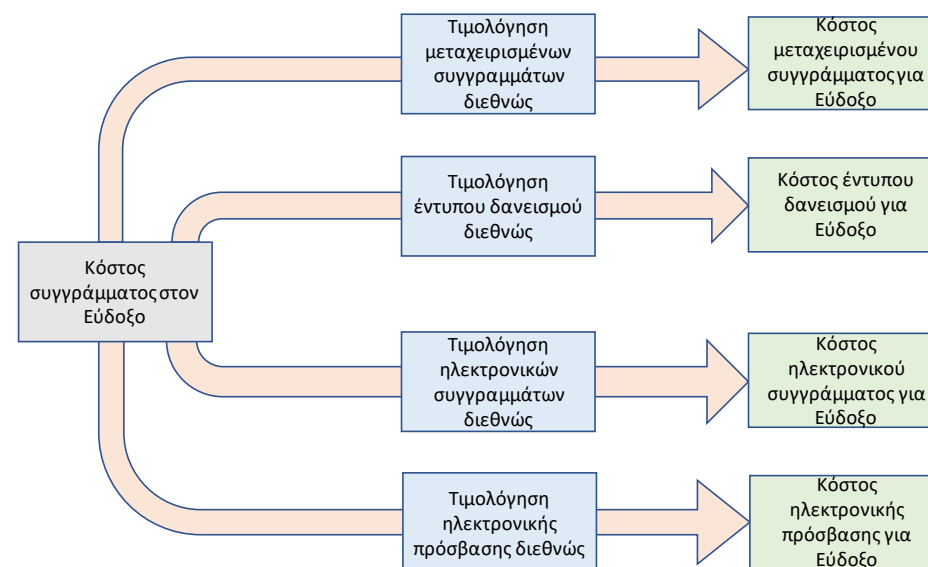
- Μικρότερη διακύμανση σε σχέση με έντυπο δανεισμό (0,36\$ / ημέρα για συγγράμματα Μαθηματικών έναντι 0,28\$ / ημέρα για συγγράμματα Επιστημών Μηχανικών)

Εκτίμηση κόστους εναλλακτικών μοντέλων διάθεσης

1. Μέθοδος 1: Με βάση τη διεθνή τιμολογιακή πολιτική για εναλλακτικά μοντέλα διάθεσης συγγραμμάτων σε σύγκριση με την τιμολόγηση νέων συγγραμμάτων
2. Μέθοδος 2: Με βάση τη διαφορά τιμολόγησης των έντυπων συγγραμμάτων μεταξύ ελληνικής λιανικής αγοράς και Ευδόξου

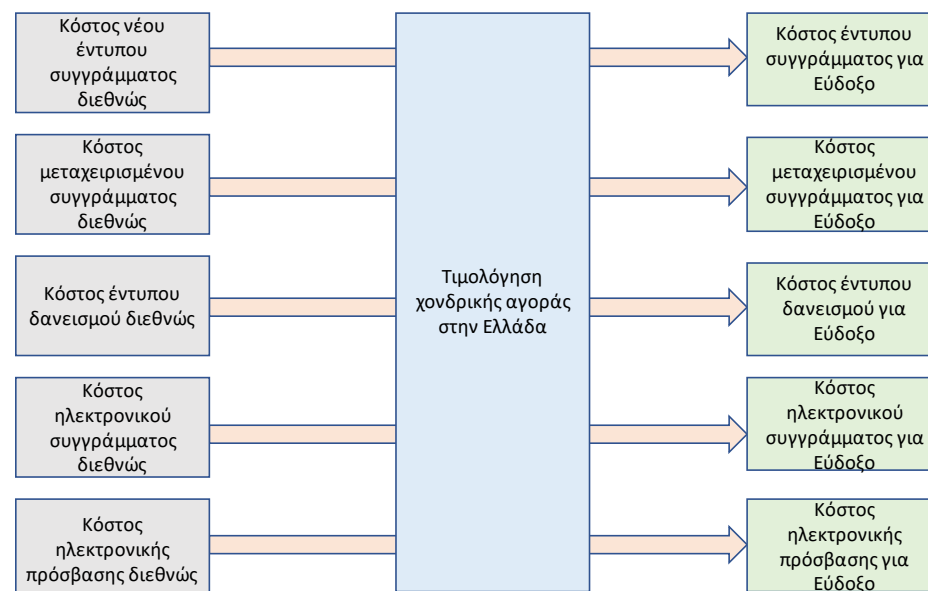
Εκτίμηση κόστους (Μέθοδος 1)

- ▶ Χρήση στοιχείων διεθνούς αγοράς για εύρεση των συσχετίσεων τιμολόγησης:
 - ▶ Μεταχειρισμένων συγγραμμάτων
 - ▶ Δανεισμού συγγραμμάτων
 - ▶ Αγοράς ηλεκτρονικών συγγραμμάτων
 - ▶ Ηλεκτρονικής πρόσβασης
- με τιμολόγηση καινούριων συγγραμμάτων**
- ▶ Χρήση των ανωτέρω συσχετίσεων για την αναγωγή στην Ελληνική περίπτωση



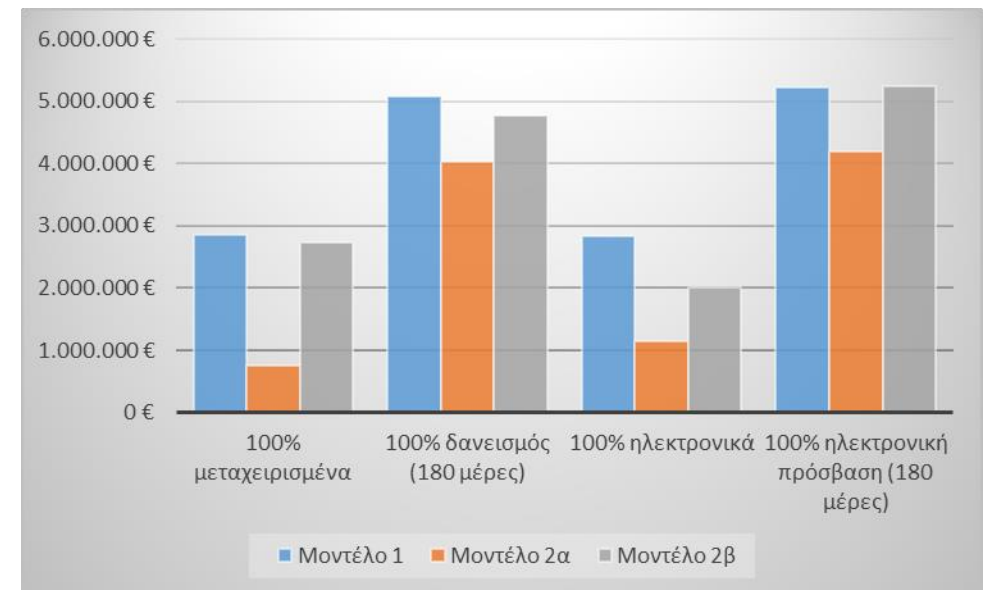
Εκτίμηση κόστους (Μέθοδος 2)

- ▶ Εύρεση συσχέτισης τιμής Ευδόξου με λιανική τιμή Ελληνικής αγοράς
- ▶ Χρήση ανωτέρω συσχέτισης για εκτίμηση χονδρικού κόστους για:
 - ▶ Μεταχειρισμένα συγγράμματα
 - ▶ Δανεισμό συγγραμμάτων
 - ▶ Αγορά ηλεκτρονικών συγγραμμάτων
 - ▶ Ηλεκτρονική πρόσβαση
- ▶ 2 παραλλαγές για αρχικό κόστος διεθνούς αγοράς
 - ▶ Επιλογή μέσου κόστους
 - ▶ Επιλογή ελάχιστου κόστους

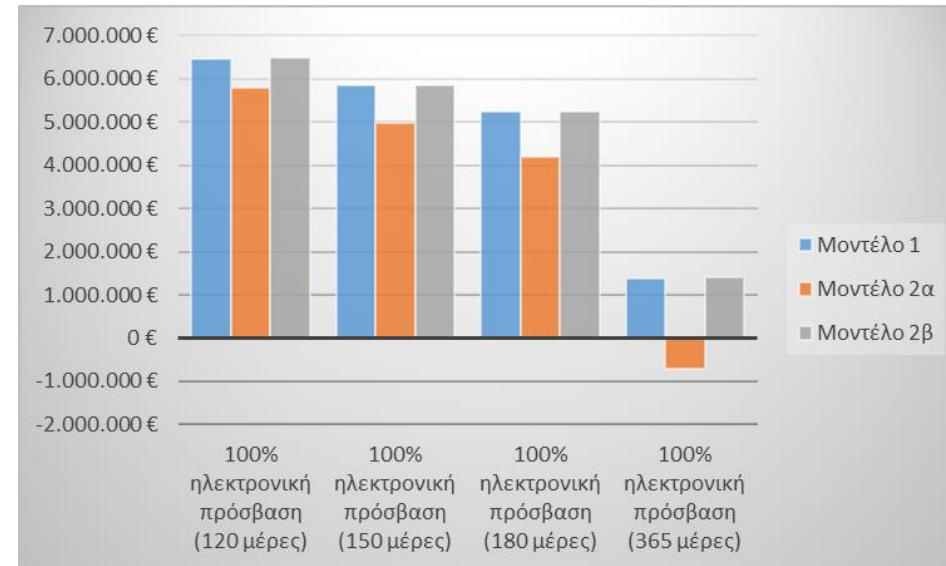
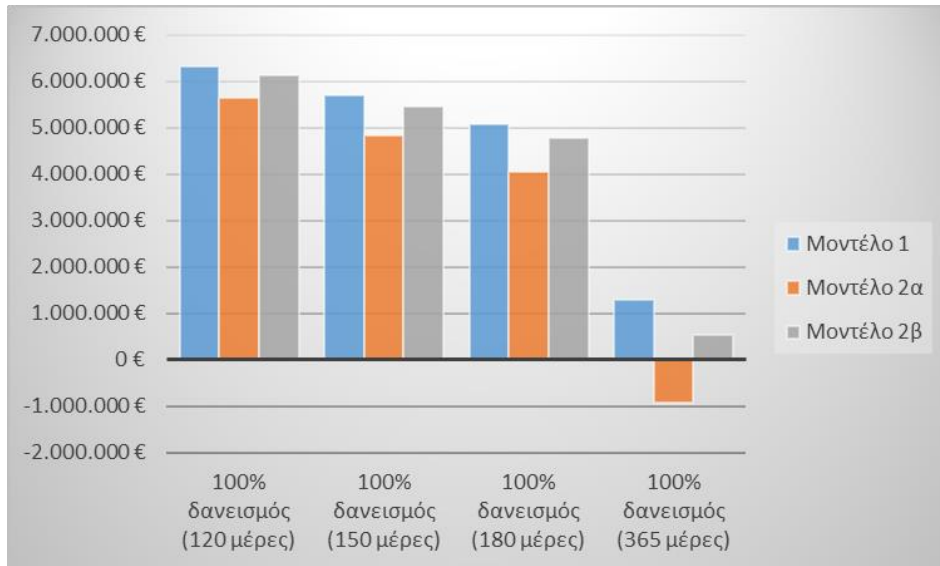


Σενάρια αξιοποίησης: Μονοτροπικές στρατηγικές

- ▶ Εξοικονόμηση κόστους ~50% (~5 εκ. € επί συνόλου 9,7 εκ. €) για στρατηγικές διάθεσης περιορισμένης χρονικής διάρκειας
 - ▶ Δανεισμός 180 ημερών
 - ▶ Ηλεκτρονική πρόσβαση 180 ημερών
- ▶ Εξοικονόμηση ~30% για στρατηγικές χρήσης μεταχειρισμένων ή ηλεκτρονικών συγγραμμάτων

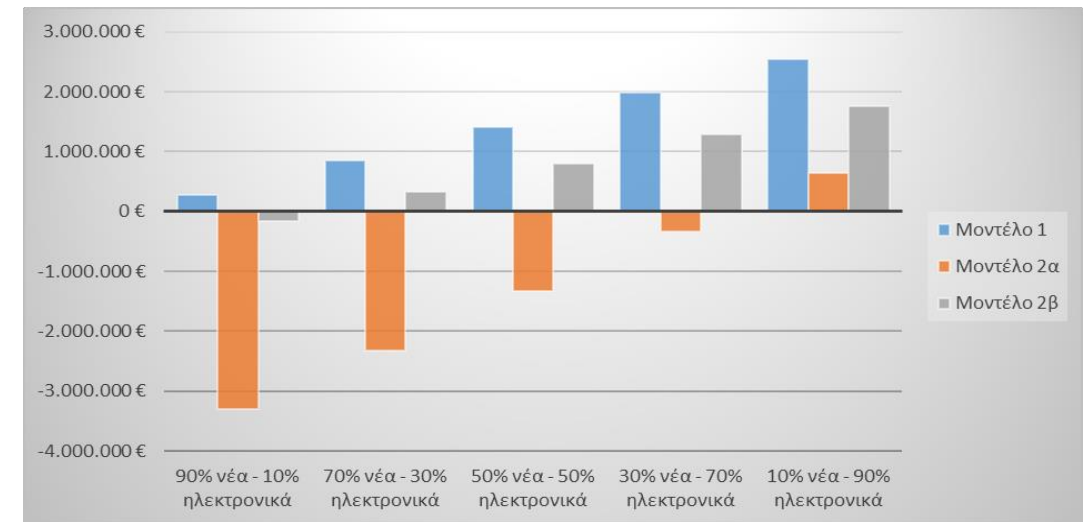
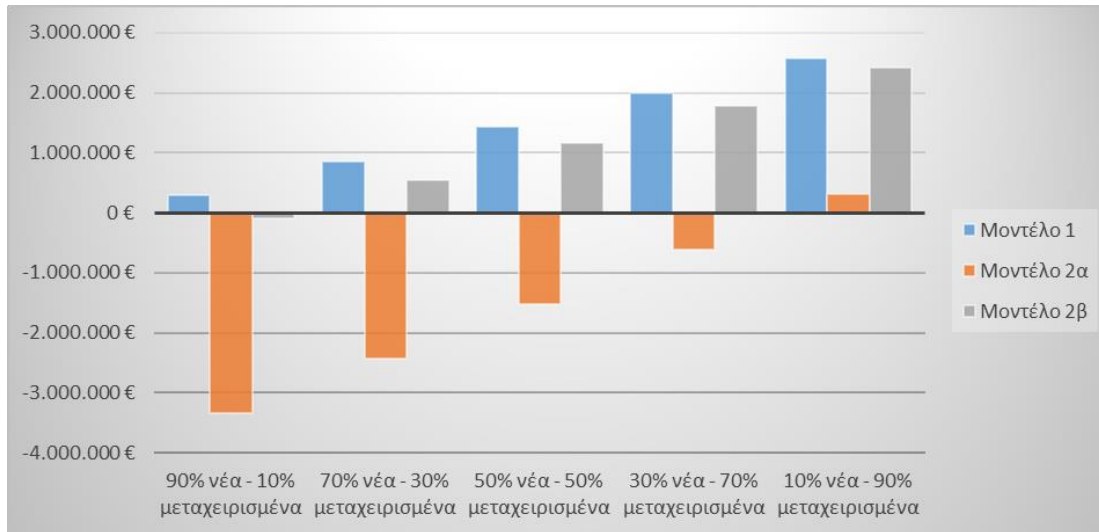


Στρατηγικές περιορισμένης χρονικής διάθεσης



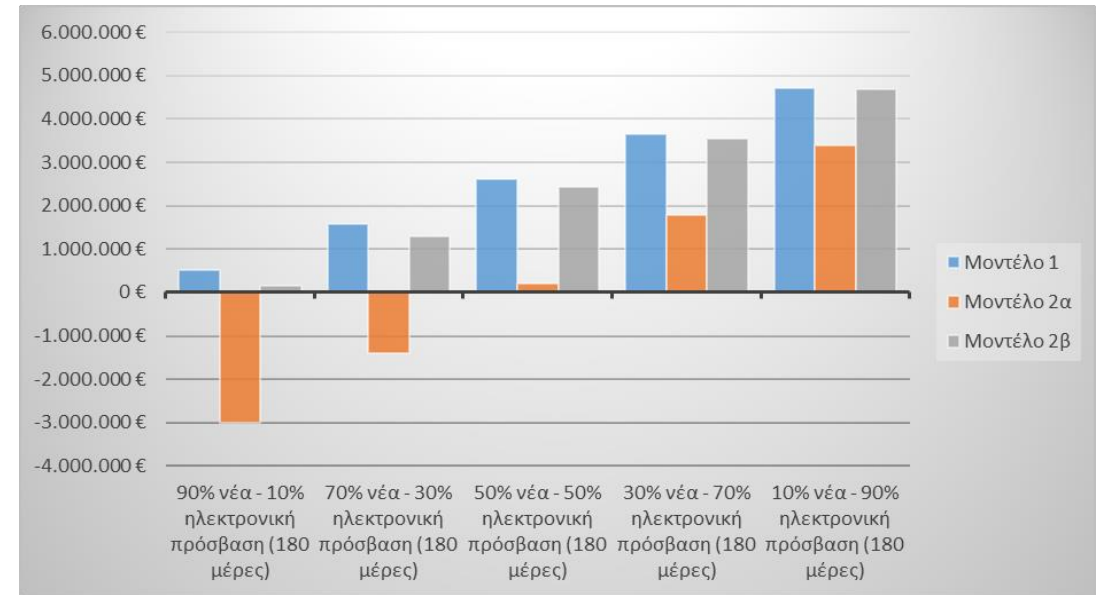
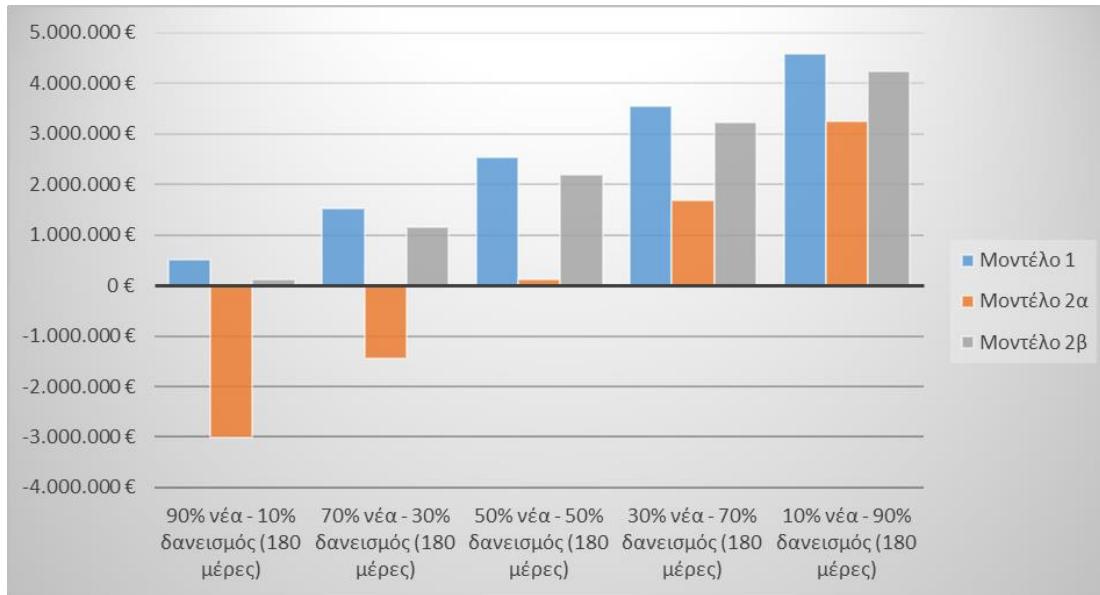
- ▶ Κάθε επιπλέον μήνας πρόσβασης μειώνει την εξοικονόμηση κόστους κατά 5-6% (~600.000 €)

Στρατηγικές δύο μοντέλων διάθεσης (1)



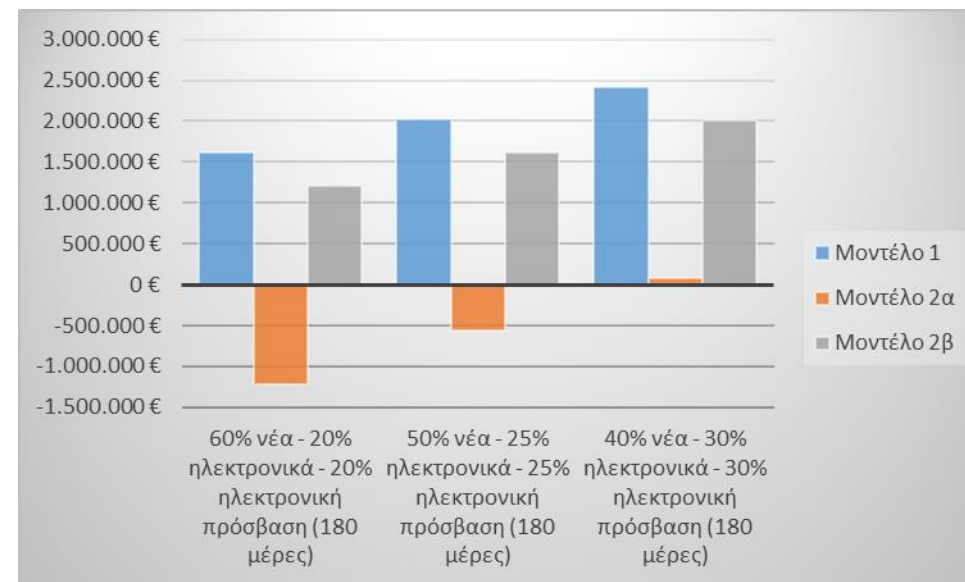
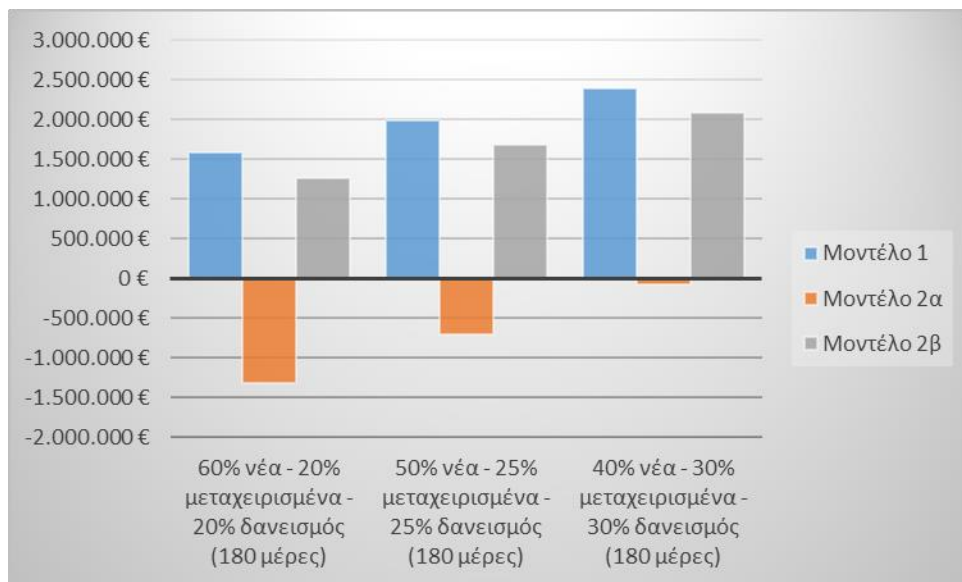
- ▶ Πιο ρεαλιστικοί συνδυασμοί, περιλαμβάνοντας καινούρια έντυπα συγγράμματα
- ▶ Αύξηση εξοικονόμησης, καθώς μειώνεται το ποσοστό καινούριων συγγραμμάτων

Στρατηγικές δύο μοντέλων διάθεσης (2)



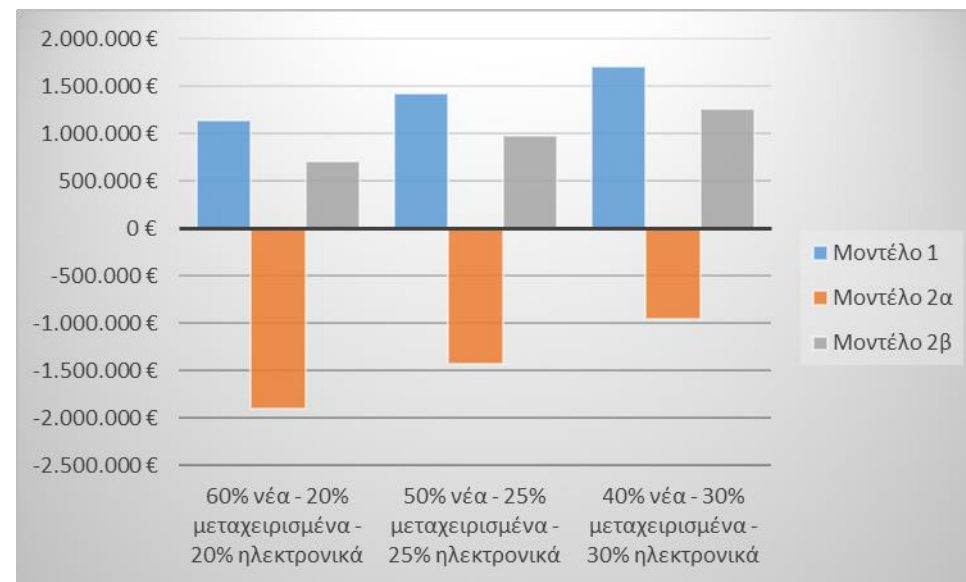
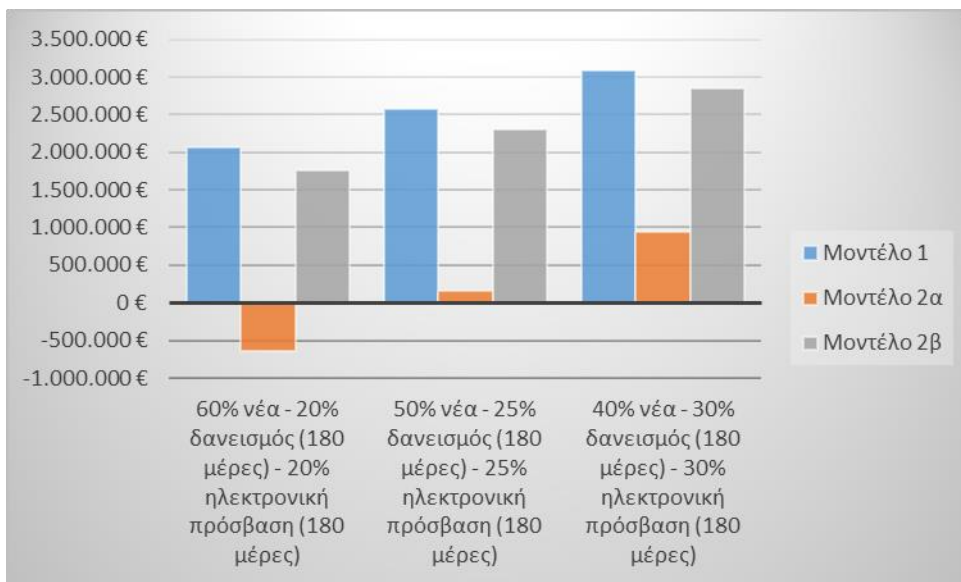
- ▶ Ακόμα μεγαλύτερη εξοικονόμηση κόστους για στρατηγικές που περιλαμβάνουν διάθεση για περιορισμένο χρονικό διάστημα (έντυπος δανεισμός / ηλεκτρονική πρόσβαση)

Στρατηγικές 3 τρόπων διάθεσης (1)



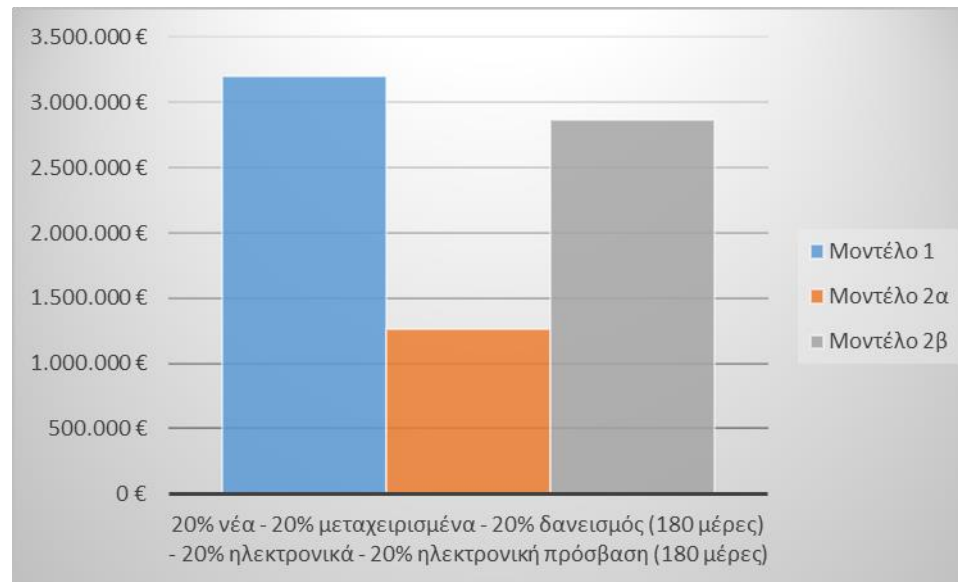
- Συγκρίσιμη εξοικονόμηση κόστους μεταξύ στρατηγικών με αποκλειστικά έντυπα συγγράμματα και στρατηγικών με αποκλειστικά ηλεκτρονικά συγγράμματα

Στρατηγικές 3 τρόπων διάθεσης (2)



- Μέγιστη εξοικονόμηση κόστους για στρατηγικές που εστιάζουν σε μοντέλα διάθεσης περιορισμένης χρονικής διάρκειας σε σχέση με στρατηγικές που εστιάζουν σε αγορά συγγραμμάτων

Ισοβαρής στρατηγική



- Συγκρίσιμη εξοικονόμηση κόστους για μεθόδους 1 και 2β (παραλλαγή ελάχιστου κόστους) (~ 3 εκ. € ή 30%)

Συμπεράσματα και μελλοντικές προεκτάσεις

Συμπεράσματα (1)

- ▶ Οι εναλλακτικοί τρόποι διάθεσης συγγραμμάτων μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χάραξη οικονομικά επωφελών στρατηγικών διανομής
- ▶ Μεγαλύτερα οικονομικά οφέλη από την αξιοποίηση χρονικά περιορισμένων μεθόδων πρόσβασης (έντυπος δανεισμός, πρόσβαση σε ηλεκτρονικό σύγγραμμα)
- ▶ Το χρονικό διάστημα πρόσβασης κρίσιμος παράγοντας για εξοικονόμηση κόστους: απαραίτητη η εύρεση βέλτιστου χρονικού διαστήματος που να καλύπτει παράλληλα τις μαθησιακές ανάγκες των φοιτητών

Συμπεράσματα (2)

- ▶ Συγκρίσιμα οφέλη μεταξύ στρατηγικών που εστιάζουν σε έντυπα συγγράμματα και στρατηγικών που εστιάζουν σε ηλεκτρονικά
- ▶ Απαραίτητη προϋπόθεση εφαρμογής η παρουσία καινοτόμων μοντέλων διάθεσης στην ελληνική αγορά συγγραμμάτων

Μελλοντικές προεκτάσεις

- ▶ Καθολική εφαρμογή σεναρίων για το σύνολο της συλλογής του Ευδόξου
- ▶ Συσχέτιση μοντέλων με ποιοτικά χαρακτηριστικά («ηλικία» συγγραμμάτων, βαθμός αξιοποίησης / ικανοποίησης εκ μέρους των φοιτητών κ.λπ.)
- ▶ Σύνδεση μοντέλων διανομής με ένα πλαίσιο επιβράβευσης των φοιτητών ανάλογα με το βαθμό εξοικονόμησης πόρων